

Oog & oor voor armoede en kansen- (on)gelijkheid

*Collega Simone groeide zelf op
in schrale omstandigheden
(en is mede daarom héél alert
op armoedesignalen)*

voorjaar 2024

Inhoudsopgave

4

Voorzitter college van bestuur van de Aloysius Stichting Johan van Triest pleit onvermoeibaar voor “gewoon goed voor elkaar zorgen”.

6

Directeur Simone de Waart van Focus in Haarlem is met haar team heel alert op armoedesignalen. Zij weet als geen ander hoe het is om op te groeien in schrale omstandigheden en hoe dat doorwerkt in je latere leven.

10, 16 & 21

Jos Vinders van De Rungraaf en De Korenaer Eindhoven, Vincent van der Kooij van De Windvang en Paula Dirksen van IKC IJmond over hun ervaringen met de aanpak van armoede en kansenongelijkheid.

11

Lector Mariëtte Lusse van Hogeschool Rotterdam schreef mee aan een handreiking voor scholen: wat helpt bij (goed) omgaan met kinderarmoede en kansen(on)gelijkheid. Handig!

17

Inspiratie en tips.

22

Gaby Ancher is de contactpersoon voor ouders en collega's die contact zoeken met het Aloysius Hulpteam voor geldzorgen. Zij trekt alles uit de kast om oplossingen te helpen vinden.

24

Het Aloysius Hulpteam voor geldzorgen bestaat anderhalf jaar. Projectleider en directeur Bedrijfsvoering en financiën Rutger Groen en extern adviseur Yasmine Bayoumy kijken terug en vooruit.

Vooraf

Vorig jaar maakten we als Aloysius Hulpteam voor geldzorgen een praktische informatiegids voor alle scholen over omgaan met armoede en kansen(on)gelijkheid. Dit magazine is daarvan de opvolger.

In dit magazine vind je tips, interviews en ervaringsverhalen over omgaan met armoede en kansen(on)gelijkheid. Hopelijk bieden we je hiermee veel informatie en inspiratie om zelf en samen met collega's en netwerkpartners bewust te werken aan kansengelijkheid voor onze leerlingen.

Reageren? Jouw verhaal of ideeën delen? Graag! Bel of mail mij en ik ga graag met je in gesprek!

Rutger Groen

Projectleider Aloysius Hulpteam voor geldzorgen
Directeur Bedrijfsvoering en financiën

✉ rutger.groen@aloyusstichting.nl

“Allemaal verantwoordelijk voor het welbevinden, de opvoeding en het onderwijs van en voor onze jeugd”

Armoede belemmert de ontwikkeling van een kind en zorgt voor stress, lagere schoolprestaties, minder welbevinden, slechtere gezondheid en sociale uitsluiting. Alle reden dus, om daar iets aan te doen.

Johan van Triest

“Schouder aan schouder samenwerken aan kansengelijkheid”

Dat doen onderwijsteams dan ook volop, ondersteund door het Aloysius Hulpteam voor geldzorgen dat anderhalf jaar geleden van start ging. “Belangrijk om ouders en ook onze eigen collega’s vooruit te helpen”, vindt voorzitter college van bestuur Johan van Triest. “Maar minstens zo goed dat we nadenken over een duurzame manier van werken, zodat scholen steeds meer plekken worden waar je leert, speelt, eet, optreedt, sport en lééft.”

Die opdracht is wat Johan betreft een collectieve. “De school is niet van de leerkracht, niet van de directeur en niet van de bestuurder.

De school is van iedereen. Van de leerlingen, hun ouders, de buurt, de jeugdhulpinstelling, de gemeente, de sport- en cultuurorganisaties.

It takes a village to raise a child. Wij zijn allemaal verantwoordelijk voor het welbevinden, de opvoeding en het onderwijs van en voor onze jeugd en moeten als ‘schooleigenaren’ schouder aan schouder samenwerken aan kansengelijkheid. Onze kinderen en jongeren verdienen onze gezamenlijke zorg, juist op school. Laten we gewoon goed voor elkaar zorgen.”

Lees Johans blog

Armoede en kansengelijkheid en onze koers

In onze koers 2025-2029 krijgen armoede en kansengelijkheid een belangrijke plek. Zo zetten wij bij de verschillende koerstema’s in op een aantal focuspunten, zoals:

- wij zetten in op samenwerking met jeugdhulp in de school om leerlingen en hun gezinnen goed te kunnen ondersteunen
- ouders ‘in de knel’ krijgen hulp en ondersteuning
- scholen zijn veilige oefenplaatsen waar leerlingen leren meedoen in de wereld
- als school en stichting dragen wij bij aan een (steeds) inclusievere wereld en wij willen dat onze teams onze samenleving weerspiegelen

Altijd alert op de thuissituatie van leerlingen en collega's

Hoe opgroeien in financieel zeer schrale omstandigheden je vormt, weet Simone de Waart van Focus in Haarlem zelf maar al te goed. Daarom is zij er een groot voorstander van dat Aloysius veel aandacht besteedt aan armoede en kansengelijkheid. In haar eigen team draagt ze uit: regel wat je nodig vindt voor een leerling en een gezin.

“Ik voelde mij vroeger altijd de uitzondering en wilde zó graag ‘gewoon’ zijn”

Simone de Waart

Toen directeur Simone de Waart het verhaal over armoede en kansengelijkheid van Milio van de Kamp las, riep dat veel herkenning op. “Dat geldt niet voor alles in het boek”, vertelt ze. “Maar net als Milio voelde ik mij vroeger ook altijd de uitzondering en wilde zó graag ‘gewoon’ zijn. Ik kijk terug op een fijne jeugd, maar financieel was het bij ons thuis ook héél magertjes.”

Juist door haar eigen jeugd, is Simone sinds ze in het onderwijs werkt altijd alert op de thuissituatie van leerlingen en collega's. “Ik heb er een neus voor, denk ik”, lacht ze. Weten wanneer je moet doorvragen, horen wat er wel en ook juist niet gezegd wordt, de vergeten gymkleding of boterhammen serieus nemen, naar ouders tóe als die het lastig vinden om naar school te komen ...

“Ik ben er steeds bewust mee bezig en ik merk dat gelukkig ook bij veel collega's hier op school”, vertelt Simone. Leerlingen kunnen onopvallend fruit en brood pakken, voor de kerstvakantie krijgen alle kinderen een kerstpakket en voor de leerling in groep 8 die altijd met de bus naar school kwam, werd een fiets geregeld.

“Heel goed dat het Aloysius Hulpteam voor geldzorgen er is gekomen. Als je als school de hulpkanalen niet weet, kun je ouders verwijzen. En ouders die liever niet hulp via de school van hun kind krijgen, kunnen er rechtstreeks terecht. Ik ben blij dat we als Aloysius die mogelijkheid bieden.”

Dat geldt net zo goed voor collega's, want ook die zitten financieel soms in zwaar weer, benadrukt Simone.

“Regel die fiets gewoon als een kind die nodig heeft”

“Een bloemetje of cadeautje bij vreugde of verdriet, betalen wij uit het schoolbudget. Trakteren als je jarig bent hoeft ook niet. Bij teamactiviteiten moet iedereen kunnen meedoen. Je kunt nóóit in iemands portemonnee kijken. Ook in een team kan sprake zijn van verborgen armoede.”

Opgroeien in schrale omstandigheden

Terug naar haar eigen ervaringen. Simone is de jongste van vijf kinderen en als jong meisje verloor ze haar vader, door een bedrijfsongeval op hun boerderij. Naast alle verdriet, waren er ook meteen financiële zorgen.

“Later ging mijn moeder werken bij de Thuiszorg, maar aanvankelijk had zij geen baan en waren er nauwelijks inkomsten. Met hulp van familie werd toen een huis geregeld en opgeknapt.

Mensen uit de buurt en van de kerk sprongen bij, vrienden brachten zakken kleren voor ons, mijn oom schoof groente uit de moestuin om de deur.”

Er kwam dus van alle kanten hulp vanuit de gemeenschap, meestal in natura. Simone: “Mijn moeder was heel trots en wilde geen geld aannemen van anderen. Ik denk dat mensen dat wel aanvoelden en daarom met eten, spullen of kleren kwamen. Omgekeerd was het mijn moeder die iedereen ging helpen en die met de collectebus rondliep om geld op te halen voor het goede doel. Ze wilde altijd iets terugdoen.”

“Door zorgen en verdriet kon mijn moeder gewoon niet helemaal beschikbaar zijn”

Schaamte

Pas op de middelbare school werd Simone zich echt bewust van haar financiële thuis-situatie. “Toen drong tot me door dat wij het écht niet breed hadden. Het is natuurlijk een leeftijd waarop je heel goed ziet dat andere kinderen wél die hippe kleren hebben en jij niet. Ik deelde kleren met mijn zus en moeder. Al kreeg ik óók een keer een Levi’s 501 spijkerbroek. Mijn grote wens! Ik herinner me ook nog heel scherp dat ik me in mijn pubertijd schaamde voor onze bank, waar de gaten in zaten. Daarom nam ik nooit iemand mee naar huis.”

Nog zo’n herinnering die bovenkomt: “Mijn moeder, ’s avonds aan tafel, met alleen een klein lampje aan. Hoe ze daar zat ... Dan voelde je gewoon de zorgen die ze had.” Hoe haar moeder die tijd toen beleefde, daar is Simone nog wel eens benieuwd naar. Helaas is haar moeder al enige tijd overleden. “Ze kreeg de ziekte van Parkinson toen ze vijftig was, en op haar zestigste was ze al echt patiënt. Ik heb haar toen niet meer willen belasten met dit soort vragen.”

Beschikbaar kunnen zijn

Terugkijkend heeft Simone veel respect voor haar moeder. “We gingen bijvoorbeeld elk jaar wél een weekje op vakantie, samen met onze tante. We leenden een busje en namen alle boodschappen mee voor de hele week. Dat was hartstikke leuk altijd. Sinterklaas vierden we met familie en dan was er altijd een cadeautje en voelde ik me verwend. En: met zo’n huis vol was het bij ons altijd gezellig.” Al jong had Simone een bijbaan en dat gold ook voor haar boers en zussen. “Er was toen ook nog een goede studiefinancieringsregeling. Opgeteld kwamen we daar een eind mee. We hebben allemaal hbo gedaan en hebben onze kansen in studies en banen gepakt”, vertelt Simone.

Na een aantal jaren kreeg Simones moeder weer een partner en met hem sprak Simone over zaken als haar opleidingskeuze. “Mijn moeder had weinig ruimte voor dat soort gesprekken”, vertelt ze. “Dat had ook te maken met de zorgen en het verdriet die haar in beslag namen. Ze kon gewoon niet helemaal beschikbaar zijn.”

“Financiële stress doet al zóveel met een gezin, als je dat sociale netwerk ook mist, is het nog zwaarder”

Ongemak

Hoe haar jeugd haar verder vormde? “Eenmaal aan het werk ging mijn salaris elke maand he-le-maal op. Dat zit er nog wel een beetje in. Als er geld is, kan het rollen! Ik ben geneigd om onze kinderen ook altijd net te veel te geven, zodat die wel in die hippe kleren lopen.”

Lachend: “Gelukkig ben ik samen met een man die het anders aanpakt, dat is goed voor de balans en goed voor de financiële opvoeding van onze kinderen. Allebei vinden we het trouwens heel belangrijk om onze kinderen bewust te maken van de verschillende omstandigheden waarin kinderen opgroeien.” Wezenlijker nog, is het gevoel van ongemak dat Simone lange tijd had als zij zich in groepen begaf. “Dan kreeg ik snel het gevoel dat ik minder was, dat ik er niet bij hoorde.” Wat dat was? Toch de ongeschreven regels, de ongrijpbare sociale codes, de gesprekken over dingen die jij vroeger niet meekreeg, de schaamtegevoelens die de kop opstaken, zeg het maar ...

“Gelukkig is dat gevoel al jaren veel minder en sta ik sterk in mijn schoenen”, vertelt Simone. “Wat denk ik echt uitmaakt is dat ik wel kan terugkijken op een sociaal rijke jeugd. Goede vrienden, familie, burens, de gemeenschap: die waren er voor ons gezin. Financiële stress doet al zóveel met een gezin, als je dat sociale netwerk ook mist, is het nog zwaarder.”

Des te belangrijker dat je als schoolgemeenschap hulp probeert te bieden of te regelen als je ziet dat dit nodig is, vindt Simone. “Ga zover als je wilt gaan, dat draag ik hier uit in het team. Régel die fiets gewoon als een kind die nodig heeft. Sport een kind niet? Organiseer het. Daar zijn goede potjes voor. “Al wil je vaak structureel meer doen, toch kan zoiets voor kinderen en ouders al zo’n zorg minder zijn”, merkt Simone. “Dat moet je niet onderschatten.”

Lees meer over het boek van Milio van de Kamp op pagina 17 in dit magazine.

1 Uit de praktijk

Toen Jos Vinders en Leon Boom hoorden dat het Aloysius Hulpteam voor geldzorgen een abonnement had geregeld voor een gezin voor pretpark Toverland, hadden zij daar eerlijk gezegd wat bedenkingen bij. Na een gesprek met het hulpteam, gingen zij er toch anders naar kijken, vertelt Jos Vinders.

Jos Vinders

“Op schoolniveau doen we er veel aan om al onze leerlingen en hun gezinnen laagdrempelig te ondersteunen”, vertelt Jos, lid van het directieteam van De Rungraaf en De Korenaer in Eindhoven. Twee keer per week maken leerlingen van De Korenaer Eindhoven een gezonde lunch voor alle leerlingen, er is schoolfruit en schoolzuivel. Wie zijn lunch of gymkleden is ‘vergeten’ kan die pakken, zonder dat iemand anders dat opvalt. En afgelopen december kregen alle leerlingen een tas vol boodschappen mee naar huis.

Dat armoede een complex vraagstuk is, wist Jos al. “Je wilt geen oordeel hebben over hoe ouders zijn gekomen tot, of omgaan met hun financiële situatie, maar dat is soms lastig. Wij hadden bijvoorbeeld kritische vragen over het Toverlandabonnement dat een gezin kreeg via het hulpteam. Was dát nu het belangrijkste voor dit gezin? In een open gesprek legde het hulpteam uit dat zo’n abonnement een positieve trigger kan zijn om stappen te zetten. Ouders kunnen namelijk eindelijk weer een keer iets leuks kunnen doen met hun kind. Ook dat kan helpen.”

Lector Mariëtte Lusse van Hogeschool Rotterdam onderzocht wat wérkt in de aanpak van armoede

Mariëtte Lusse

“Maak armoede bespreekbaar, dat hebben ouders liever dan wanneer armoede onbenoemd blijft”

Werken aan kansengelijkheid: dat doe je als school idealiter natuurlijk samen met leerlingen en ouders, onderstreept lector Mariëtte Lusse van Hogeschool Rotterdam. Zij is medeauteur van een handreiking met elf beproefde werkwijzen die scholen helpen om te gaan met kinderarmoede en kansen(on)gelijkheid.

Kinderarmoede oplossen: dat kunnen scholen niet en zeker niet alleen. Maar kinderen en jongeren toekomstkansen bieden, kunnen zij wél. Daarom maakte Mariëtte samen met collega's (zie kader) een handreiking voor scholen voor het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. “We hebben praktijken opgenomen die zich hebben bewezen”, vertelt de lector. “Zo geven we bijvoorbeeld tips om kinderarmoede te signaleren, om de ontwikkeling van schoolbeleid te ondersteunen en om kinderen en ouders te stimuleren.”

“Het lijkt een open deur, maar toch is het zaak om als leerkracht en team regelmatig te checken of je alle gezinnen in beeld hebt”

Vijfluik Omgaan met armoede

De handreiking *Omgaan met armoede voor scholen* is onderdeel van een vijfluik. Er verschenen handreikingen voor professionals in het sociaal domein, de geboorte- en jeugdgezondheidszorg en voor het mbo. Na de zomervakantie verschijnt de handreiking voor de kinderopvang.

Zo ligt er een mooie doorgaande lijn – van baby tot jongvolwassene – voor verschillende professionals en met werkwijzen die elkaar aanvullen. “Elke fase en elk domein kent eigen ingewikkeldheden, dus het is goed om verschillende rollen te onderscheiden”, legt Mariëtte uit.

De pedagoog weet immers heus hoe je ouders kunt ondersteunen in de opvoeding, maar de schuldhulpverlener weet toch echt meer over de aanpak van schulden. Dat zijn expertises die allebei nodig zijn. “Armoede is vaak niet het enige probleem en speelt er veel meer in een gezin.”

Verschiedende rollen worden ook in de handreiking voor scholen onderscheiden. “Scholen moeten al zoveel en kansengelijkheid is een ongelofelijk breed terrein. Daarom hebben we in de handreiking duidelijk opgeschreven wie in het team wat kan doen en ook wat andere samenwerkingspartners kunnen betekenen.”

Succesfactoren in samenwerking

In het bieden van hulp is samenwerking met leerlingen en ouders natuurlijk cruciaal. “Hoe beter in contact, hoe eerder je erbij kunt zijn. Zo simpel is het. De leerkracht is dus echt de basis: alles begint met diens relatie met leerlingen. En die met de ouders.”

Het lijkt een open deur, maar toch is het zaak om als leerkracht en team regelmatig te checken of je alle gezinnen in beeld hebt. Wéét je hoe het met ze gaat? Heb je een relatie met ouders? “Armoedesignalen zie je niet alleen sneller als je een goede relatie hebt, je kunt ze ook makkelijker bespreekbaar maken”, benadrukt de lector.

En dat bespreekbaar maken, dat willen ouders juist graag, blijkt uit onderzoek. “Ouders vinden het fijner als jij dat als professional doet. Geef ze dus in elk geval de gelegenheid om te praten over armoede. Ook als ouders er niet meteen op reageren, vinden ze dit toch prettiger dan wanneer ze er zelf over moeten beginnen.”

In de handreiking staan hiervoor praktische tips en voorbeelden, zoals een script voor een gesprek. “Oefen die gesprekken”, tipt de lector. “Het helpt gewoon als bepaalde zinnen al een paar keer uit je mond zijn gerold.”

Schaamte en stigmatisering

Een andere succesfactor in het omgaan met kinderarmoede op school: voorkom stigmatisering, want armoede zorgt vaak voor schaamtegevoelens. “Stuur je een flyer rond over armoede, ga je op huisbezoek of bied je maaltijden aan: richt je op alle leerlingen en ouders.” En: houd vol. Zorg dat acties standdaard worden, dan ontstaat een vanzelfsprekendheid en voorspelbaarheid in de aanpak.

“Het helpt als ouders weten: de leerkracht nodigt mij elk jaar bij de start van het schooljaar uit voor een individueel kennismakingsgesprek”, illustreert Mariëtte. “Of: het ontbijt is er voor alle kinderen en iedereen mag pakken. Wat je ook doet: doe het voor iedereen. En haal als leerkracht zelf ook eens iets uit de weggeefkast, dat normaliseert.”

Als je je zoals Mariëtte verdiept in kinderarmoede, word je dan nooit moedeloos? “Je wilt natuurlijk dat mensen voldoende geld hebben om rond te komen”, reageert de lector. “Werk dat voldoende betaalt, betaalbare huisvesting voor alle gezinnen, noem maar op. Dát zou natuurlijk de basis moeten zijn. Zolang de wereld niet zo is, zoals ‘ie zou moeten zijn, doe ik binnen mijn mogelijkheden wat ik kan doen en probeer anderen daar ook bij te helpen.”

Over Mariëtte Lusse

Pedagoog Mariëtte Lusse zet zich in voor het vergroten van kansengelijkheid en het beter omgaan met armoede voor kinderen in kwetsbare gezinnen. Sinds 2014 is zij lector Samenwerken met ouders en sinds 2022 lector Kinderarmoede bij Kenniscentrum Talentontwikkeling.

Mariëtte werkte eerder onder andere als opbouwwerkster en opvoedingsondersteuner. Sinds 2001 is zij verbonden aan Hogeschool Rotterdam. In 2013 promoveerde zij op hoe vijftien vmbo-scholen in Rotterdam-Zuid zo kunnen samenwerken met ouders dat dit bijdraagt aan het voorkomen van schooluitval.

Over het lectoraat Kinderarmoede

Het lectoraat Kinderarmoede richt zich op de vraag hoe professioneel handelen zodanig vormgegeven kan worden dat dit optimaal bijdraagt aan het signaleren van kinderarmoede en het creëren van stabiliteit en perspectief voor kinderen.

Omdat armoede vaak over meer gaat dan alleen een gebrek aan geld, hebben kinderen, jongeren en (aanstaande) ouders die met armoede kampen, problemen op meerdere terreinen. Dat

maakt omgaan met gezinnen in armoede complex, wat bij professionals tot handelingsverlegenheid kan leiden. Het lectoraat wil daarom het handelingsperspectief en de professionele structuur versterken.

Met haar onderzoeksgroepen vult Mariëtte een gereedschapskist met onderbouwde en beproefde werkwijzen voor beter samenwerken met (kwetsbare) ouders aan de toekomstkansen van hun kinderen.

Naar de gereedschapskist

Over de handreiking voor scholen

Scholen kunnen eraan bijdragen dat iedere leerling wordt gezien, kan meedoen en toekomstkansen krijgt in een veilige en stimulerende leeromgeving. De handreiking waarvan Mariëtte Lusse en Annelies Kassenberg van Hanzehogeschool Groningen hoofdauteurs zijn, bevat hiervoor elf bruikbare en haalbare werkwijzen.

De genoemde werkwijzen zijn gebaseerd op een raadpleging onder leerkrachten en ervaringsdeskundigen, expertmeetings, goede praktijken en pilots op scholen.

In de uitvoering van deze werkwijzen hebben directie, leerkrachten, zorgprofessionals en externe partners allemaal een andere rol.

De werkwijzen zijn geordend in drie categorieën:

- signaleren: iedere leerling wordt gezien
- ondersteunen: iedere leerling doet mee
- stimuleren: iedere leerling krijgt kansen

In elke categorie vind je een aantal onderbouwde praktijken met tekst en uitleg over wie wat kan doen, waarom dat belangrijk is en hoe je dit kunt doen. In de handreiking staan ook praktische hulpmiddelen zoals een checklist om armoede te signaleren, een fondsenlijst, gespreksleidraad om met leerlingen en ouders in gesprek te gaan over dit thema en voorbeeldteksten voor communicatie met ouders.

➔ Download de handreiking voor scholen

Tien succesfactoren voor beter samenwerken met leerlingen en ouders in armoede

Checken hoe jij en je team omgaan met de werkwijzen uit de handreiking? Dit zijn tien succesfactoren!

Armoede signaleren

1 je werkwijze draagt eraan bij dat alle leerlingen en ouders zich welkom en gezien voelen

2 je werkwijze draagt bij aan het vroegtijdig opbouwen van een vertrouwensrelatie met leerlingen en ouders

3 je werkwijze richt zich op alle leerlingen en ouders; zo zie je geen leerling in armoede over het hoofd en voorkomt stigmatisering

Steun bieden bij armoede

4 je werkwijze legt de regie voor het vinden van oplossingen zoveel mogelijk bij leerlingen en ouders, rekening houdend met een door stress verminderd overzicht en daadkracht

5 je werkwijze stimuleert een respectvolle dialoog met leerlingen en ouders over hoe het gezin ondersteund kan worden

6 je werkwijze faciliteert een positief gesprek tussen leerlingen en ouders thuis over wat nodig is om optimaal mee te kunnen doen in de samenleving

7 je werkwijze draagt bij aan aandacht voor versterken van wat er goed gaat bij leerlingen en ouders

De cirkel van armoede doorbreken

8 je werkwijze is gericht op de toekomstkansen van leerlingen

9 je werkwijze is gericht op het benoemen van ontwikkelpunten van de leerling en de steun die de leerling daarbij wenst van ouders en school

10 je werkwijze maakt teleurstellingen bespreekbaar en draagt bij aan het ombuigen naar een nieuw perspectief

2

Uit de praktijk

Met gemeentelijke subsidie regelde directeur Vincent van der Kooij van De Windvang in Katwijk een heel jaar boodschappen voor leerlingen en hun ouders. Hoe kijkt hij erop terug?

Vincent van der Kooij

'Lunch vergeten, pak hier dan je eten'. Die slogan stond op de bak met boodschappen die vorig jaar in elke klas stond en waaruit alle leerlingen vorig jaar konden pakken. "We zijn ermee begonnen toen de energieprijzen op hun top waren en de boodschappen steeds duurder werden", vertelt Vincent. "De gemeente Katwijk gaf er subsidie voor." Met de Albert Heijn in de buurt maakte Vincent afspraken: de boodschappen stonden elke week ingepakt klaar en de buurtsuper rondde de kosten sympathiek naar beneden af. "De bakken gingen zeker in het begin leeg. Kinderen konden ook boodschappen mee naar huis nemen."

Inmiddels is de subsidie gestopt. Via het Jeugdeducatiefonds biedt De Windvang nog wel boodschappenkaarten aan en daar maakt een klein groepje ouders gebruik van. "Natuurlijk zijn er nog gezinnen die het echt moeilijk hebben", weet Vincent. De boodschappenactie was een aanzet om na te denken over een structurele armoedeaanpak. "Inmiddels zijn we verhuisd naar ons nieuwe integraal kindcentrum in Katwijk, waarin we samenwerken met een reguliere basisschool en andere partners. Ik wil graag samen nadenken over een duurzaam aanbod. Daar kunnen we mensen in onze wijk ook bij betrekken. Daarvoor zijn opnieuw contacten gelegd met het Jeugdeducatiefonds."

Inspiratie & tips

Infogids nog in beeld?

Heb jij de informatiegids nog in beeld? Hierin vind je allerlei tips voor het herkennen van en omgaan met armoede en kansen(on)gelijkheid.

Scan en bekijk de informatiegids, flyers en animaties!

Flyers en animaties in meerdere talen

Flyers en animaties in meerdere talen: die zijn beschikbaar voor alle teams om te delen met ouders. Blijf die vooral regelmatig onder de aandacht brengen en informeer nieuwe ouders. Zo weten zij in elk geval dat zij niet alleen terecht kunnen bij jou en je collega's, maar ook bij het Aloysius Hulpteam voor geldzorgen.

Misschien moet je iets lager mikken

Milio van de Kamp schreef een indringend boek: **Misschien moet je iets lager mikken** – een verhaal over armoede en kansenongelijkheid. Een aanrader voor iedereen die meer wil lezen over hoe het is om op te groeien in en te ontsnappen uit de armoede.

Milio is socioloog en werkt als universitair docent aan de Universiteit van Amsterdam. Hij schreef eerder ook over armoede en kansenongelijkheid in de Volkskrant en Het Parool. Sinds 2024 is Milio lid van de raad van toezicht van de Aloysius Stichting.

Armoede: waar praten we eigenlijk over?

Armoede in een rijk land

Nederland hoort tot de rijkste landen van Europa. Toch worden in een rijk land als het onze steeds meer mensen door armoede getroffen.

We spreken over absolute armoede als mensen leven onder de lage inkomensgrens en bijvoorbeeld niet beschikken over (gezond) eten, huisvesting, toegang tot gezondheidszorg of niet kunnen studeren na de verplichte schoolperiode.

Relatieve armoede gaat over de levensomstandigheden van een individu of groep in verhouding met de omgeving. Sociale armoede betekent dat mensen niet mee kunnen doen aan het normale maatschappelijk leven, omdat er geen geld is voor een sportclub of vereniging, voor schoolactiviteiten of een -uitstapje.

Eén op de negen kinderen groeit op in armoede

Eén op de negen kinderen onder de 21 jaar groeit op in armoede. In elke klas zitten dus écht leerlingen die in armoede opgroeien.

Bron: Jeugdeducatiefonds.

Check de staat van de jeugd!

Benieuwd naar kinderarmoede in de gemeente(n) waar jouw leerlingen vandaan komen?

↙ Check dit op de staat van de jeugd!

Armoede ...

- ... zorgt voor minder kans op een opleiding
- ... zorgt voor sociaal isolement en eenzaamheid
- ... levert stress op
- ... is slecht voor je gezondheid (mijden van zorg en door stress een grotere kans op ziektes)
- ... is de oorzaak van minder denkkracht en het maken van korte termijnbesluiten in plaats van nadenken over de langere termijn (je kunt alleen maar bezig zijn met je primaire behoeften)

Kinderarmoede = minder meedoen

Kinderen uit een laag inkomen-gezin gaan minder vaak uit dan kinderen van rijkere ouders. Ze sporten minder, volgen minder muzikles en gaan minder vaak een dagje naar de speeltuin. Zij nodigen ook minder vaak vrienden uit en doen minder mee aan schoolactiviteiten zoals een schoolreis of schoolkamp.

Maak menstruatiearmoede bespreekbaar

Je ziek melden omdat je niet genoeg maandverband kunt kopen. Of maandelijks moeten kiezen tussen het kopen van tampons of vers fruit. Menstruatiearmoede wordt gelukkig steeds serieuzer genomen. Ook op veel Aloysiusscholen zijn bijvoorbeeld menstruatieproducten te vinden. Of leerlingen hiermee voldoende zijn geholpen? Maak het bespreekbaar!

↙ In deze digitale folder vertellen experts hoe je dat het beste kunt doen

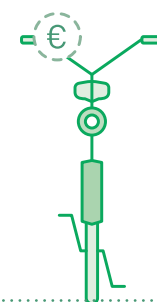
Geldstress: ervaar zelf hoe dat is!

Groei je op in een gezin met een krappe beurs, dan voel je als kind dat er thuis stress is over geldgebrek. Misschien heb je geen eigen fiets, warme jas, kun je geen schoolspullen aanschaffen en ga je nooit een dagje uit.

Het geeft ouders stress om kinderen niet te kunnen geven wat zij nodig hebben: zij willen dat hun kind kan meedoen met klasgenoten en vriendjes. En als de rekeningen zich opstapelen, is een uitweg vinden steeds lastiger. Wat weer leidt tot meer stress.

Hopelijk weet jij zelf níet hoe het is om in armoede te leven. Het kan wel nuttig zijn om te ervaren hoe armoedestress voelt. Speel de serious game Uitweg die Kinderhulp ontwikkelde en ervaar zelf hoezeer armoedestress je focus beïnvloedt. Ongetwijfeld heb je na het spel meer begrip voor de situatie waarin arme gezinnen zich bevinden.

→ kinderhulp.nl/uitweg

Podcast de Jeugdkantine: opgroeien in armoede

In de podcastserie de Jeugdkantine van het Nederlands Jeugd Instituut hoor je in deze aflevering meer over opgroeien in armoede en welke schaamte dat met zich meebrengt.

↙ Luister de podcast

Regel een zomerpretpakket

Heb jij leerlingen in de groep of op school van wie je vermoedt dat zij de komende zomervakantie heel weinig leuks kunnen doen? Regel dan een zomerpretpakket! In deze rugzak vinden leerlingen leuke spullen en 'uitjes'. Denk aan een dagje pretpark met de trein, een uitje naar de bioscoop, een leesboek, een waterpistool of een voetbal.

Dankzij zo'n pakket kan iedereen na de zomer iets leuks vertellen over de vakantie! Houd de website in de gaten; de actie gaat binnenkort van start.

→ kinderhulp.nl/wat-wij-doen/actie-zomerpret

Er zijn pakketten voor kinderen in de basisschoolleeftijd en voor tieners van 13 tot 17 jaar.

Schoolmaaltijden

Veel Aloysiusscholen doen er al aan mee: het Programma Schoolmaaltijden. Dat loopt nog tot en met eind 2024. Doe je nog niet mee, meld je dan snel aan! Dit kan nog voor de komende maanden. Je komt in aanmerking als dertig procent van je leerlingen uit een huishouden komt met een laag inkomen.

Check op de website hoe je je kunt aanmelden voor het organiseren van eten op school of van een boodschappenkaart waarmee ouders eten kunnen kopen voor hun schoolgaande kinderen.

Check de website

Lees over ervaringen met de brugfunctionaris

Heeft jouw school subsidie aangevraagd voor een brugfunctionaris? Dan hoor je medio mei of die gehonoreerd is. Je bent vast benieuwd naar ervaringen van scholen die al langer werken met een brugfunctie.

Een brugfunctionaris maakt de verbinding tussen het gezin thuis, het kind op school, de school en eventuele hulpverleners of partners in de wijk. Zo hebben ouders iemand die naast hen staat, kunnen leerkrachten zich blijven concentreren op hun kerntaak en kunnen leerlingen zich goed ontwikkelen.

Voor meer informatie, mail naar rene.lentink@aloysiusstichting.nl

Wat doet chronische stress met je?

Opgroeien in armoede levert stress op. Chronische stress is schadelijk voor de gezondheid.

Lees meer over wat dit kan doen met kinderen op de site van het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid en hoe belangrijk het is om stress-sensitief te werken.

Scan & lees meer

Handige hulpsites

Verjaardagsbox

Stichting Jarige Job helpt kinderen door het geven van een verjaardagsbox met daarin alles wat nodig is voor een echte verjaardag thuis. Zo'n 100 duizend kinderen vieren hun verjaardag met zo'n gezellige box.

→ stichtingjarigejob.nl

Sport- of muziekles

Kinderen of jongeren in armoede kunnen vaak niet op voetbal, streetdance, judo, zwemles of muziekles. **Stichting Jeugdfonds Sport en Cultuur** betaalt de contributie of het lesgeld voor deze kinderen en jongeren. Om een idee te geven: in 2023 werden zo'n 75 duizend kinderen en jongeren lid van een sportclub.

→ jeugdfondssportencultuur.nl

Schoolspullen (en meer)

Stichting Leergeld is actief in veel gemeenten en helpt kinderen en jongeren met de aanschaf van schoolspullen, een fiets, een laptop of sport- of muziekles. Het Aloysius Hulpteam voor geldzorgen merkt wel dat er soms langere wachtlijsten zijn. Word je daarmee geconfronteerd? Bel dan even, dan denkt het team mee over oplossingen.

→ leergeld.nl

Voor kinderen zelf

Door en voor kinderen: de website **Geld&Ik**. Op de site vinden kinderen en jongeren tussen de 10 en 14 jaar allerlei informatie over omgaan met geld en over opgroeien in armoede. Er staan ook ervaringsverhalen op en kinderen en jongeren kunnen er elkaar online ontmoeten.

→ geldenik.nl

Schoolvoorbeeld

3 Uit de praktijk

Toen Paula Dirksen als coördinator van de Antoniuschool kwam werken in IKC IJmond, startte zij het gesprek met het team over armoede.

Paula Dirksen

"Ik heb mijn persoonlijke verhaal verteld. Doordat mijn man ziek werd en zijn inkomen wegviel, had ik geen euro meer op de spaarrekening. Maar dat kon niemand aan mij zien." En dat geldt dus ook voor ouders: armoede is of wordt vaak verborgen. "Daar is in het team veel meer begrip voor gekomen. We gaan het gesprek met ouders aan en vragen door. Ouders zijn daar meestal heel blij mee."

Juist door de vertrouwensband die er al is, vertellen ouders wel over hun geldzorgen. "Ik heb een kort lijntje met het wijkteam. Zo had ik laatst een moeder die lastig aan werk komt en in de schulden zit. Als ik dan zeg: de mevrouw van het wijkteam gaat je bellen om je verder te helpen, is dat prima." Veel ouders zijn niet in staat om hulp te vragen, merkt Paula. "Die gaan niet zelf bellen. Die moet je zelf benaderen."

IKC IJmond biedt schoolfruit aan voor alle kinderen en voor gezinnen die het financieel lastig hebben, zijn er maaltijdpakketten. "Daar zijn ouders echt heel blij mee en dat geldt ook voor de verspakketten met groenten en fruit." Via het Jeugdeducatiefonds worden er kooklessen en judolessen aangeboden en kunnen kinderen samen sporten op het plein. "We zijn volop bezig met het neerzetten van een breed naschools programma met activiteiten voor onze leerlingen", vertelt Paula. "Dat is wel echt een droom. En natuurlijk zonder kosten voor ouders."

“Luisteren kan al veel lucht geven”

Wie contact opneemt met het Aloysius Hulpteam voor geldzorgen, krijgt collega Gaby Ancher aan de telefoon. Sinds januari 2023 zet zij zich met veel passie in voor ouders en collega's die steun kunnen gebruiken vanwege hun financiële situatie. “Dat je iets positiefs kunt betekenen in hun leven is mooi en dat motiveert.”

Gaby Ancher

Nee, een opleiding voor het werk dat Gaby doet, is er eigenlijk niet. Ze is het 'gewoon' gaan doen en leerde gaandeweg heel veel. Over armoede, over de vele organisaties en hulpbronnen die er zijn en die kunnen helpen bij het verlichten van financiële zorgen. “Ik heb gemerkt dat luisteren naar iemands verhaal de ander al veel lucht kan geven. Met één moeder heb ik bijvoorbeeld regelmatig contact, omdat zij niemand anders heeft om mee te praten.”

Wekelijks hulpteamoverleg

“Wekelijks hebben we overleg met ons team en bespreken we de ingewikkelde hulpvragen die binnenkomen”, vertelt Gaby.

“We hebben sinds de start van het hulpteam veel kunnen regelen voor leerlingen en hun gezinnen. Waar de meeste hulpvragen over gaan? Het zijn vooral ouders die ons bellen.

Zij kunnen bijvoorbeeld geen kleding, fiets, sportspullen, voldoende gezond eten of laptop voor hun kind kopen. Of kunnen echt nooit iets leuks met hun kind doen.”

Het hulpteam wordt ook steeds beter gevonden door collega's van scholen die willen sparren over wat zij kunnen betekenen voor een leerling en diens gezin.

Wie bellen er?

Onder de ouders die tot nu toe contact zochten met het hulpteam, is de groep alleenstaande moeders het grootst.

“Vaak zitten die in de schulden en moeten rondkomen van een maximum bedrag aan leefgeld. Ik had bijvoorbeeld een ouder aan de lijn afgelopen december, die echt geen tien euro kon betalen aan school voor een Sinterklaascadeauw en surprise.

Ook zijn er ouders die nét te veel verdienen en die daarom geen recht hebben op extra financiële regelingen. Die vallen overal buiten. Ook die groep heeft het zwaar.”

Inleven

Gaby kan zich goed inleven in de 'bellers' die zij aan de lijn heeft. “Ik ben zelf gescheiden en heb vier kinderen. Ik heb ook financieel lastige tijden gekend en had toen extra financiële hulp goed kunnen gebruiken. Toch weet ik sinds ik voor het hulpteam werk, pas echt dat geldzorgen zóveel stress kunnen opleveren dat het heel lastig wordt om een gezin goed te laten draaien. Dan heb je hulp nodig, omdat je gewoon niet in staat bent om zelf financiële ondersteuning te vinden of aan te vragen.”

Voldoening

Op dit moment heeft Gaby zo'n twintig 'dossiers' onder haar hoede, maar in totaal zijn er rond de honderd aanvragen binnengekomen bij het hulpteam. “Er komen natuurlijk nieuwe aanvragers bij en we helpen ouders zolang het nodig is, vaak gedurende de gehele schoolperiode. Ik zoek ook zelf na een tijdje weer contact om te horen hoe het gaat.”

Gaby geniet ervan om zo te puzzelen dat mensen een stap op weg worden geholpen. “De administratieve kant van dit werk is soms nog best complex, maar als het lukt, geeft dat natuurlijk veel voldoening. Het klinkt misschien als een cliché, maar het is gewoon heel fijn om iemand te helpen en om te merken hoe blij die daarmee is.”

Het Aloysius Hulpteam voor geldzorgen, van links naar rechts: Ed Polderman, Sanae Aen Messaiudi - Imoula, Linda Nolst Trenité, Rutger Groen, Ed Hoogveen en Gaby Ancher. Niet op de foto: René Verbruggen.

Honderd 'dossiers' sinds start hulpteam

Het Aloysius Hulpteam voor geldzorgen bestaat sinds november 2022 en was sindsdien bezig met zo'n honderd 'dossiers'. Het gaat

om hulpvragen van ouders en collega's. Het team geeft geen geld, maar luistert en denkt mee over oplossingen en helpt de weg vinden naar

mogelijkheden om wél school- of gymspullen, een fiets, een winterjas, een computer, een sport of hobby te regelen.

Rutger Groen en Yasmine Bayoumy

Onderwijs is dé plek om de vicieuze cirkel van kansenongelijkheid te doorbreken

Het Aloysius Hulpteam voor geldzorgen bestaat nu anderhalf jaar. Adviseur Yasmine Bayoumy hielp het team opzetten en ondersteunde een duurzame, brede aanpak voor armoede en kansengelijkheid. Samen met projectleider en directeur Bedrijfsvoering en financiën Rutger Groen reflecteert zij op het belang van blijven leren over deze complexe thema's.

Steeds meer berichten dat kinderen met een lege maag naar school kwamen, en dat het aantal gezinnen dat in de financiële problemen groeiende was. Die waren in het najaar van 2022 de aanleiding om te onderzoeken wat Aloysius zou kunnen doen voor leerlingen, ouders en eigen medewerkers. Yasmine: "In acht weken tijd

hebben we het hulpteam opgezet en dat zijn we daarna steeds verder gaan ontwikkelen." "Armoede was natuurlijk geen nieuw thema", vult Rutger aan. "Maar door de stijgende energieprijzen en inflatie zagen we de groep ouders die in de problemen kwam, sterk groeien."

"Wie opgroeit in armoede komt vaak niet in leefwerelden die voor andere kinderen wel bereikbaar zijn"

Steeds meer aandacht en bewustwording

Rutger: "Sinds de start van Aloysius, in 1891, ontfermen wij ons over kinderen en jongeren die het moeilijker hebben dan wijzelf. Dat doen we nog. Als wij willen werken aan een betekenisvolle toekomst voor onze leerlingen, dan moeten we ook oog hebben voor maatschappelijke vraagstukken zoals armoede en kansengelijkheid. Sinds de komst van het hulpteam doen we dit bewuster."

Neem het verrijken van het onderwijs waar- mee alle Aloysiusscholen bezig zijn. Sport, kunst en cultuur, naar een museum of het theater: dat is voor kinderen die opgroeien in armoede niet zomaar normaal en dus éxtra belangrijk. "School kan de plek zijn waar kinderen hun talenten ontdekken en ontwikke- len, waar zij mogen zijn wie ze zijn, waar ze gezien worden en veiligheid en ontspanning vinden", benadrukt Yasmine.

Rutger

Rutger Groen is directeur Bedrijfsvoering en financiën en is projectleider van het Aloysius Hulpteam voor geldzorgen. Samen met collega's van het hulpteam blijft hij aandacht vragen voor de belangrijke thema's armoede en kansengelijkheid.

Sleutel voor sociale stijging

School kan óók de sleutel zijn voor 'sociale stijging', vult zij aan. Wie opgroeit in armoede komt vaak niet in leefwerelden die voor andere kinderen wel bereikbaar zijn. "Zelf ging ik op het vwo naar Rome op excursie", illustreert Yasmine, "maar mijn broer die een praktische opleiding deed, kreeg dat niet aangeboden. Hij kwam nooit in die 'andere' wereld." Des te belangrijker dus, dat onderwijsteams bewust nadenken welke levenservaringen zij hun leerlingen willen meegeven en in welke leefwerelden en sociale situaties zij ze willen introduceren. Yasmine: "Ongelijkheid is van alle tijden. Maar het besef groeit dat juist het onderwijs dé plek is waar we de vicieuze cirkel doorbreken waarin kinderen en hun gezinnen zitten."

Overleven in het hier en nu

Armoede speelt in veel gezinnen vaak al meerdere generaties. En zelfs als dat niet zo is, is het heel lastig om armoede te ontstijgen. Opgroeien in armoede gaat vaak gepaard met stress en zorgen. Chronische stress heeft veel negatieve effecten op mentaal en fysiek welzijn en dat heeft vervolgens weer effect op mentale ruimte en handelingsperspectief. Stress-sensitief werken, is dus de uitdaging, met oog en oor voor de hulpvraag.

Yasmine

Adviseur Yasmine Bayoumy van BMC werd vanwege haar ervaring/expertise met armoede en kansengelijkheid gevraagd om te ondersteunen bij het opzetten van wat nu het Aloysius Hulpteam voor geldzorgen heet en nam begin 2024 afscheid.

Ook cultuursensitief werken krijgt steeds meer belangstelling. Verschillende culturen kennen soms eigen normen en manieren om met privéproblemen om te gaan.”

“Als het over armoede gaat, dan hoor ik nog wel eens opmerkingen als: ‘als je in Nederland maar hard genoeg werkt, dan kom je er wel’. Of ‘laat ouders zich melden bij de voorzieningen die er zijn’. Maar zo makkelijk is het niet. Regelingen en voorzieningen zijn vaak complex, worden versnipperd aangeboden en zijn niet altijd goed vindbaar. Je moet haast over gedegen ‘instantiekapitaal’ beschikken om hier goed doorheen te komen.”

Rutger: “Wat betreft representatie hebben we als Aloysius ook nog best een uitdaging. We zijn er nog niet. Maar ik ben trots op waar we na anderhalf jaar hulpteam nu staan. We hebben veel gezinnen kunnen helpen en gaan al lerend en onderzoekend verder. We zoeken de komende tijd graag meer verbinding met de teams van de scholen, om armoede en kansen(ong)elijkheid als thema’s levend te houden.”

Maak het verschil!

Uiteindelijk is het vooral de individuele leerkracht zelf die voor leerlingen het verschil kan maken, onderstrepen Rutger en Yasmine.

“Je bent een voorbeeldfiguur voor leerlingen. Hoe je praat, hoe je omgaat met je leerlingen, het wordt gezien”, benadrukt Yasmine.

Zelf denkt zij nog vaak terug aan haar docent tekenen en kunstgeschiedenis Wil van der Laan. “In een periode waarin ik bij wijze van spreken vaak al uit de klas werd gestuurd voor ik binnen kwam, zag hij mij, wie ik was. Daar heb ik nog altijd iets aan.”

Lees-, kijk- en luistertips

Eigentijdse ongelijkheid

Het Sociaal en Cultureel Planbureau publiceerde het rapport Eigentijdse ongelijkheid, over onze klassenmaatschappij anno nu.

Schooladvisering in beeld

‘Hallo witte scholen – Klasse heeft ook een kleur’ is een aanrader voor iedereen in het onderwijs. Anousha Nzume onderzocht in hoeverre kleur en klasse een rol spelen op scholen en bij (onder meer) schooladvisering.

Focus kijken

In deze aflevering van Focus zie je meer over de erfelijkheid van armoede.

Interview Milio

Luister naar een interview met Milio van de Kamp over zijn boek over armoede en kansenongelijkheid.

Colofon

Uitgave

Aloysius Stichting

Inhoud

Aloysius Hulpteam voor geldzorgen

Redactie en eindredactie

Team Communicatie, Anne-Marie Veldkamp, Ed Polderman, Carina Prudon de Castro

Ontwerp

Budelinc

Drukwerk

Drukkerij Kempers

Fotografie

Maartje van Berkel
pag. 2, 5, 10

Frank Hanswijk
pag. 11, 13

Hannelore Smilde
pag. 2, 16

Peter Valckx
cover, pag. 2, 6, 9, 21-25

Aloysius Hulpteam voor geldzorgen

Elke werkdag bereikbaar van 9.00 tot 17.00 uur

0252 74 50 23

hulpteam@aloyusstichting.nl